

آسیب شناسی مدیریت بحران شهری در بافت های فرسوده شهری همدان

امیرحسین ملکی

کارشناس ارشد دانشگاه آزاد ملایر

maleki263@yahoo.com

عباس ملک حسینی

دانشیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد ملایر

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۹/۲۲

چکیده

گسترش شهر و شهر نشینی و افزایش تدریجی تعداد شهرهای بزرگ در ایران از یک طرف و رشد شهرها، تمرکز و تجمع جمعیت از طرف دیگر افزایش بارگذاریهای محیطی و اقتصادی بر بستر شهرها را موجب شده است. متأسفانه به دلیل رشد لجام گسیخته شهر نشینی در ایران هیچکدام از فضاهای شهری نتوانسته مسائل و مشکلات موجود در فضای خود را حل نماید از این رو در زمان بحران تدابیر لازم اتخاذ نشده و شهر سیر قهقراپی خود را به سرعت طی خواهد کرد. یکی از این مشکلات بافت های فرسوده شهری می باشد که در زمان بحران ها به ویژه بحران های طبیعی توانایی تطبیق با دگرگونی ناگهانی سیستم را نداشته و علاوه بر مشکلات در خود بافت کل سیستم شهری را مختل می نماید. شهر همدان نیز از این قاعده مستثنی نمی باشد. تحقیق حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی می باشد. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی تاثیرات مدیریت بحران شهری بر اصلاح بافت های فرسوده همدان می باشد. این رو در پژوهش حاضر سعی شده است تا با استفاده از مطالعات پیمایشی، سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) و مدل سوات (SWOT) به بررسی و تحلیل بخشی از بافت فرسوده همدان - که به عنوان نمونه موردی انتخاب شده است - پرداخته شود و کالبد محدوده، تاثیرات مدیریت بحران شهری و نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای مؤثر بر آن مورد ارزیابی قرار گیرد. نتایج تحقیق گویای آن است که بافت های فرسوده شهر همدان در برابر آسیب های ناشی از وقوع بحران آسیب پذیر بوده و نیازمند بازنگری است همچنین عملکرد ساکنین و مسئولین در برابر آسیب های ناشی از وقوع بحران در سطح مطلوبی نمی باشد از این رو سعی شده بهترین راهکارها را در جهت مدیریت بحران مؤثر بر بافت فرسوده محدوده مورد مطالعه ارائه شود.

واژگان کلیدی: مدیریت بحران شهری، بافت فرسوده، شهر همدان.

مقدمه

شهرنشینی کیفیتی از زیست را فراهم می کند تا شهروندان در رفاهی نسبی زندگی کنند. نواحی و محلات شهری به لحاظ کیفیت کالبدی و سطح زندگی دارای تفاوت هایی هستند که به طور معمول از نظر شهروندان قابل قبول و منطقی محسوب می شود؛ به عبارتی توسعه و کیفیت محیط زیست عمومی شهر در سطح متوسطی است. در بعضی نواحی شهری و محلات به دلایل اقتصادی - اجتماعی و تحولات ناشی از آن، میانگین توسعه و کیفیت محیطی به شدت پایین تر از سطح متوسط شهری و بافت های پیرامونیشان است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲، ۳۲). از این رو امروزه مسایل و مشکلات عمران شهری یکی از جدی ترین مشغله های شهرنشینی می باشد. آمادگی در برابر حوادث حتی به صورت نسبی و در حد تشریفات می تواند در صورت بروز فاجعه شرایط متفاوتی ایجاد کند، برای حفظ آمادگی باید از تمام وقایعی که هنگام بروز فاجعه روی می دهد، درک صحیح و کاملی داشته باشیم (بهرام پور و بمانیان، ۱۳۹۱، ۵۲). بحران حادثه ای است که در اثر رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی به طور ناگهانی به وجود می آید. مشقت، سختی و خسارت را به یک مجموعه یا جامعه انسانی تحمیل می کند و بر طرف کردن آن نیاز به اقدامات و عملیات اضطراری و فوق العاده دارد (حسینی، ۱۳۸۵، ۱۹). دانش مدیریت بحران شهری به مجموعه فعالیت هایی اطلاق می شود که قبل، بعد و هنگام وقوع بحران، جهت کاهش اثرات این حوادث و کاهش آسیب پذیری انجام گیرد. این موضوع ارتباط خاصی با مباحث برنامه ریزی شهری، مدیریت شهری و جغرافیا دارد (Hill & Jones, 1995, 43) براساس برنامه راهبردی بین المللی کاهش بلایای سازمان ملل، کلیه مخاطرات دو منشأ دارند: مخاطرات طبیعی و مخاطرات ناشی از فن آوری (انسان ساز) (Moe & Patharkul. 2006, 396) حوادث غیرمترقبه و خانه مان سوز «نظیر زمین لرزه، سیل، گردباد و غیره» که زندگی بسیاری از انسان ها به خطر می اندازد، در زمره «بلایای طبیعی» به شمار می آیند (حسینی، ۱۳۸۵، ۱۹). بافت فرسوده ی شهری به عرصه هایی از محدوده ی قانونی شهرها گفته می شود که به دلیل فرسودگی کالبدی، عدم برخورداری مناسب از دسترسی سواره، تأسیسات، خدمات و زیرساخت های شهری، آسیب پذیر بوده و از ارزش مکانی، محیطی و اقتصادی نازلی برخوردارند. این بافت ها، به دلیل فقر ساکنان و مالکان آنها، امکان نوسازی به خودی خود را نداشته و نیز، سرمایه گذاران انگیزه ای برای سرمایه گذاری در آن را ندارند (حبیبی و دیگران، ۱۳۸۶، ۶۶)؛ در واقع می توان گفت: بافت مسأله دار (فرسوده) عبارت از بافت های شهری است که وجود عوامل و عناصر مختلف در آن، کاهش ارزش های کیفی محیط زیست انسان را (از جنبه های کالبدی، عملکردی، زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی) در آن فراهم آورده و با کاهش ارزش های سکونتی، نوسازی در بافت متوقف می شود و میل به مهاجرت در جماعت ساکن افزایش می یابد (جهانشاهی، ۱۳۸۲، ۱۸). از این رو این بافت ها بیش از سایر

بافت های شهری در معرض بحران بوده و مستلزم برنامه ریزی و نظارت مدیران و برنامه ریزان شهری می باشد که این مهم بدون مشارکت شهروندان و ساکنین بافت های فرسوده امکان پذیر نمی باشد. حدمشارکت عمده مالکین در بازسازی بافت های فرسوده از طریق ارائه زمین است و غالباً مالکین می توانند از ارزش اندک بنای فرسوده یا مخروبه برای به دست آوردن ارزش افزوده ناشی از بازسازی بافت، چشم پوشی نمایند. گروه سرمایه گذاران نیز با سرمایه گذاری در ساخت و ساز، می توانند از مهمترین عوامل بازسازی بافت های فرسوده باشند (فولاد و قاسمی، ۱۳۸۷، ۶۶۹-۶۶۸). شهر همدان در شهرستان همدان و در نیمه شمال استان همدان واقع شده است، این شهر در دهه های اخیر شاهد توسعه گسترده و تحولات سریع جمعیتی بوده است و به دنبال خود رشد مهاجرت، افزایش ساخت و ساز را به دنبال داشته است؛ به طوری که جمعیت ساکن در سال ۱۳۵۵، ۱۶۵۷۸۵ نفر بوده و به ۵۲۵۷۹۴ نفر در سال ۱۳۹۰ رسیده است این میزان افزایش جمعیت مربوط به مهاجرین وارد شده به شهر همدان به خصوص طی سال های ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۵ می باشد که موجب شکل گیری محلات و بروز مشکلات متعدد چون فقر، بیکاری، حاشیه نشینی و همچنین ایجاد بافت های فرسوده شهری شده است. که خود عامل و تشدید کننده بحران های شهری می باشند. پژوهش حاضر سعی دارد به بررسی وضعیت مدیریت بحران در محدوده ای از بافت فرسوده شهری همدان بپردازد.

ضرورت انجام تحقیق

برنامه ریزی و مدیریت بحران شهری در بخش بافت فرسوده از مسائل مهم دنیای امروز محسوب می شود که با توجه به گسترش جمعیت در رفع و یا بروز مشکلات تأثیر گذارند. با بررسی ابعاد بحران در بافت های قدیمی و فرسوده شهر همدان ضرورت های مداخله در بافت های فرسوده به شرح زیر است: ضرورت های اجتماعی (بافت قدیمی شهر همدان به دلیل قدمت و فرسودگی و تخریب ناشی از آن، کمبود تجهیزات و تأسیسات شهری دچار نارسایی ها در پاسخگویی به نیازهای امروز زندگی شده است، به همین دلیل جمعیت بومی ساکن این بافت ها به حاشیه شهر مهاجرت کرده اند و مهاجران روستایی و اقشار کم درآمد جایگزین آن ها شده اند و در نتیجه بافت های قدیمی مناسب ترین مکان برای کج روی های رفتاری، ناهنجاری های اجتماعی و بزهکاری را فراهم کرده اند. زندگی در چنین مکان هایی با افسردگی، اغتشاش، هرج و مرج و فقدان مشارکت اجتماعی همراه است.) ضرورت اقتصادی (از آنجا که بافت قدیمی و فرسوده شهر همدان بیشتر در بخش مرکزی شهر واقع شده است و عمدتاً بازار را در خود جای داده است، در مجموعه شهری امتیاز و موقعیت مکانی بسیار خوبی دارد، به همین دلیل بحث

مدیریت در این گونه بافت ها در این قسمت از شهر می تواند مؤثر واقع شده و سودآوری بالایی داشته باشد.

پیشینه تحقیق

از جمله مقالاتی که تحقیق مورد نظر را پوشش می دهند می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

کش، تبلی، دارلینگ جان^۱ (۱۹۹۸) در مقاله ای تحت عنوان «مدیریت بحران: پیشگیری، تشخیص و مداخله» بیان می دارند که مدیریت بحران مجموعه ای از فعالیت ها یا فرآیندها برای تشخیص، مطالعه یا پیش بینی بحران ها و مجموعه ای از اقدامات که سازمان را قادر به جلوگیری یا اداره مؤثر بحران ها می کند. بردروکس، برایان^۲ (۲۰۰۶) مقاله ای تحت عنوان «کاوش در مدل چند مرحله ای از مدیریت بحران: آب و برق، طوفان احتمالی» به بررسی مدل ها پرداخته و بیان می دارد که مدل سه مرحله ای بر بسیاری از مدل های مدیریت بحران انطباق دارد. این مدل از سه مرحله قبل از بحران، حین بحران و پس از بحران تشکیل شده است. لگ، ای ام، سوینی، کی^۳ (۲۰۱۱) در مقاله ای تحت عنوان «مدیریت بحران» در بررسی مدیریت بحران عقیده دارند که بحران می تواند به طور غیر منتظره ای و در شرایط گوناگون رخ دهد. گرچه اصطلاح مدیریت بحران به طور معمول در زمینه پزشکی، آموزش و پرورش، تنظیمات و یا کسب و کار مطرح می شود، این مقاله در حال حاضر ترکیبی از ادبیات این زمینه ها با نظریه جامعه شناسی در تصمیم گیری در زمان بحران و ارائه یک رویکرد میان رشته ای برای مدیریت بحران است. مدیریت بحران در تشخیص بحران مورد بحث و آماده سازی قرار می گیرد و برای جلوگیری از شدت بحران، تعیین گزینه های پاسخ، ارزیابی و انتخاب راه ارزیابی می شود. زیاری، کرامت اله و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله ای تحت عنوان «اولویت بخشی به ایمن سازی بافت فرسوده کلان شهر کرج با استفاده از مدل ارزیابی چندمعیاری» بیان می دارند که یافته های پژوهش نشان می دهند که ابعاد اجتماعی مؤثر در ایمنی بافت های فرسوده شهر کرج با ضریب بالای ۰٫۵۵٪ بیشترین اثربخشی را در ناامنی زندگی در بافت های فرسوده این شهر داشته است و در این میان پهنه حصارک و کرج کهن با بیشترین اثربخشی از ابعاد اجتماعی و کالبدی ناامنی، در اولویت ایمن سازی قرار گرفته اند و پهنه فردیس به عنوان جامعه ایمن شهر کرج انتخاب شد.

¹ -Kash, Tobly J, Darling ,John

² - Boudreaux, Brian

³ - A.M. Legg, K. Sweeny

مبانی تئوری تحقیق

بحران از ریشه یونانی *Krisis* به معنی "تصمیم عاجل" می آید. بحران یعنی بروز یک آشفتگی یا پریشانی و یا اختلال فیزیکی و روانی ناگهانی و شدید که روند و سیر شرایط عادی را به هم می ریزد (لاروس^۱، ۲۰۰۳، ۳۸۶). لازمه بروز بحران بزرگ این است که به جان، مال، ملک، حسن شهرت و به طور کلی بهداشت و سلامت یک سازمان خسارت بی حد و حصر وارد سازد (میتراف، ۱۳۸۱، ۲۹). در واقع بحران یعنی خروج از تعادل که اگر به آن توجهی نشود منجر به خروج از عدالت می شود (تقی زاده، ۱۳۸۳، ۶). "مدیریت بحران در واقع به مجموعه ای از مهارت ها و یا فرآیند تحقیقی گفته می شود که در هنگام وقوع مخاطرات غیر متعارف و یا وضعیت مشکل به کار گرفته می شوند" (لانگمن^۲، ۲۰۰۳، ۳۲۲). به عبارت دیگر مدیریت بحران به مجموعه طرح ها و روش های پیشرفته و خاصی گفته می شود که جهت پیشگیری و مهار بحران ها مورد استفاده قرار می گیرند (نودل^۳، ۱۹۹۸، ۱۴). بر خلاف بسیاری از سوانح طبیعی، مثل زلزله که قابل پیش بینی کردن نیستند، بحران هایی که به دست انسان پدید می آیند عموماً اجتناب پذیر بوده و اصولاً نباید اتفاق بیفتند. به همین دلیل مردم سازمان هایی را که مسئول بروز آن ها هستند شدیداً مورد انتقاد قرار می دهند زیرا که مسئولین ملزم هستند که با درایت و اجرای یک مدیریت اضطراری صحیح آن ها را شناسایی، پیشگیری و مهار نمایند (برداشت از میتراف، ۱۳۸۱، ۴). برای اینکه مدیران و متخصصین مبارزه با بحران بتوانند اهداف فوق را به خوبی محقق نمایند، قبل از هر چیز نیاز به یکسری از روش ها، ابزار و امکانات متنوع می باشند. فرضیات اصلی ما مبتنی بر این گزاره می باشند که "اطلاعات و سیستم های اطلاعاتی" حیاتی ترین منبع مبارزه با بحران ها تلقی می شوند که بایستی به صورت مقتضی و بلادرنگ در تمامی مراحل مبارزه با بحران در اختیار کلیه عوامل مبارزه با بحران قرار گیرند (محمودی، ۱۳۸۲، ۶۶). تحقیقات نشان می دهد که اکثر بحران ها در نوع خود بی نظیر و بی همتا و بدون تشابه می باشند. ریمون آرون محقق فرانسوی در این رابطه می گوید: "هنوز بدقت ثابت نشده است که «وضعیت های بحرانی» جملگی شبیه هم هستند. ممکن است هر بحرانی در نوع خود بی همتا باشد یا اگر ترجیح می دهید، هر بحرانی داستان ویژه خود را دارد (آرون^۴، ۱۹۶۷، ۱۸۸). بافت فرسوده ی شهری به عرصه هایی از محدوده ی قانونی شهرها گفته می شود که به دلیل فرسودگی کالبدی، عدم برخورداری مناسب از دسترسی سواره، تأسیسات، خدمات و زیرساخت های شهری، آسیب پذیر بوده و از ارزش مکانی، محیطی و اقتصادی نازلی برخوردارند. این بافت ها، به دلیل فقر ساکنان و مالکان آنها، امکان

1 - Larouss

2 - Longman

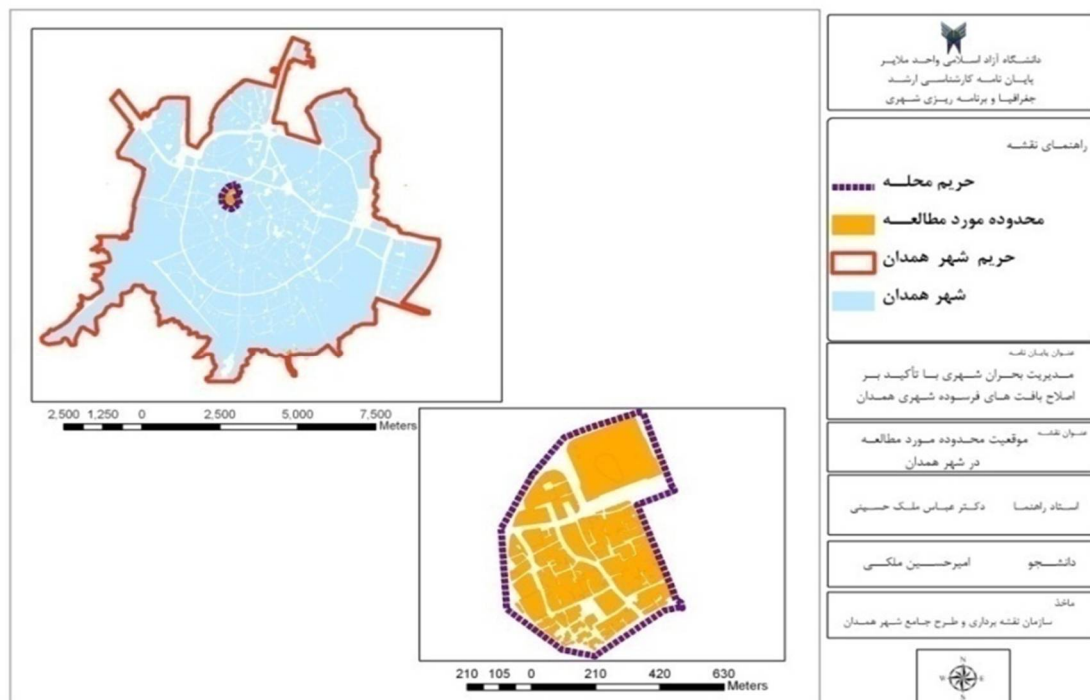
3 - Nudell

4 - Aron

نوسازی به خود خودی را نداشته و نیز، سرمایه گذاران انگیزه ای برای سرمایه گذاری در آن را ندارند (حبیبی و دیگران، ۱۳۸۶، ۶۶). در واقع می توان گفت: بافت مسأله دار (فرسوده) عبارت از بافت های شهری است که وجود عوامل و عناصر مختلف در آن، کاهش ارزش های کیفی محیط زیست انسان را (از جنبه های کالبدی، عملکردی، زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی) در آن فراهم آورده و با کاهش ارزشهای سکونتی، نوسازی در بافت متوقف می شود و میل به مهاجرت در جماعت ساکن افزایش می یابد (جهانشاهی، ۱۳۸۲، ۱۸). ویژگی های بافت های فرسوده را می توان در ابعاد مختلف بدین شرح بیان نمود: جمعیتی (تراکم جمعیتی بالا، پراکندگی ناموزون جمعیت، بالا بودن تراکم خانوار در واحد مسکونی، پایین بودن سطح سواد)؛ اجتماعی: ترک محله از سوی ساکنان اصیل، وجود ساکنان غیر بومی و مهاجر و قشر تهیدست، بالا بودن میزان اجاره نشینی، شیوع اعتیاد و ناهنجاری های رفتاری و بزهکاری، نبود امنیت برای ساکنان بویژه زنان و کودکان، وجود فضاهای بی دفاع؛ اقتصادی: پایین بودن ارزش املاک، وجود ساکنان کم درآمد، بالا بودن درصد بیکاری، عدم توانایی ساکنان برای نوسازی خانه های خود، فقدان انگیزه برای سرمایه گذاری؛ کالبدی - عملکردی: ناپایداری بناها در برابر زلزله، عرض کم معابر و عدم امکان دسترسی سواره، فشردگی بافت و عدم امکان امداد رسانی در مواقع بروز حوادث، تداخل حرکت سواره و پیاده، وجود کاربری های ناسازگار، عدم پاسخگویی به نیازهای امروزی، فقدان خدمات تفریحی، فرهنگی، ورزشی و... برای ساکنان، منظر شهری نامطلوب و زیست محیطی: وجود کاربری های آلاینده، فقدان سیستم دفع فاضلاب و زباله، نبود فضای سبز (رضایی و همکاران، ۱۳۸۸، ۲). در برابر واکاوی متون، وظیفه مدیران بحران شهری اتخاذ تصمیمات مؤثر براساس اطلاعات صحیح در جهت کاهش خسارات و کنترل سریع و هدفمند بحران در سکونتگاه ها و جوامع بری است (حسینی، ۱۳۸۷، ۳۵). در این مورد ضرورت دارد مدیریت بحران، علاوه بر توان مدیریتی و به کار گیری مهارت های پیشرفته و نوین مدیریتی، به دانش مدیریتی در برنامه ریزی آموزش و اجرای مانورهای آزمایشی نیز شناخت و احاطه کافی داشته باشد. با این توصیف، متون مورد مطالعه حاکی از آن است که عمده ترین وظایف مدیران بحران شهری در حوزه شهرها در سه سطح عملیاتی می شود: آماده سازی مدیران شهری، آماد سازی شهروندان و مشخص کردن وضعیت شریان های حیاتی بافت شهری.

موقعیت محدوده مورد مطالعه در بافت شهر همدان

ناحیه یک از منطقه چهار به عنوان محله ای از محلات شهر همدان در محدوده مرکزی آن واقع شده است. حدود محله از این قرار است: از شمال به آرامگاه باباطاهر، از جنوب به امامزاده عبدالله از شرق میدان عین القضاة و از غرب به میدان فلسطین مشرف می باشد.

شکل شماره ۱- نقشه موقعیت محدوده مورد مطالعه در شهر همدان

روش انجام تحقیق

این پژوهش از بعد روش تحلیلی- توصیفی و کاربردی است. در پژوهش حاضر ابتدا سعی گردید اطلاعات موجود مربوط به متغیرهای پژوهش جمع آوری و مبنای کار و تحلیل قرار گیرد، در مرحله بعد راهبردها تشریح و در نهایت در قسمت تحلیل اطلاعات بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار جمع آوری داده ها شامل روش میدانی (پرسشنامه) و روش کتابخانه ای (متن خوانی، استفاده از آمار، استفاده از جداول) انتخاب گردیده است.

یافته های تحقیق

بررسی وضعیت جمعیت بر حسب سن و جنس در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

بررسی وضعیت جمعیت ناحیه ی یک از منطقه چهار همدان بر حسب سن و جنس نشان می دهد که رده گروه سنی ۲۰-۲۴ سال که ۴۴۰ نفر (۲۳/۶۳ درصد) زن و ۱۷۳ نفر (۱۱/۷۶ درصد) مرد هستند بیشترین جمعیت این محدوده را تشکیل می دهند.

جدول شماره ۱- وضعیت گروه های سنی در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

گروه های سنی	کل	درصد	زن	درصد	مرد	درصد
۰-۴ ساله	۱۷۵	۵/۲۵	۸۳	۴/۴۶	۹۲	۶/۲۵
۵-۹	۱۳۴	۴/۰۲	۶۳	۳/۳۸	۷۱	۴/۸۳
۱۰-۱۴	۱۸۹	۵/۶۷	۹۲	۴/۹۴	۹۷	۶/۵۹
۱۵-۱۹	۲۷۰	۸/۱۰	۱۶۳	۸/۷۵	۱۰۷	۷/۲۷
۲۰-۲۴	۶۱۳	۱۸/۳۹	۴۴۰	۲۳/۶۳	۱۷۳	۱۱/۷۶
۲۵-۲۹	۳۴۱	۱۰/۲۳	۱۷۲	۹/۲۴	۱۶۹	۱۱/۴۹
۳۰-۳۴	۲۹۸	۸/۹۴	۱۷۳	۹/۲۹	۱۲۵	۸/۵۰
۳۵-۳۹	۲۴۸	۷/۴۴	۱۱۹	۶/۳۹	۱۲۹	۸/۷۷
۴۰-۴۴	۲۳۴	۷/۰۲	۱۲۳	۶/۶۱	۱۱۱	۸/۵۵
۴۵-۴۹	۱۹۲	۵/۷۶	۹۲	۴/۹۴	۱۰۰	۶/۸۰
۵۰-۵۴	۱۵۷	۴/۷۱	۷۵	۴/۰۳	۸۲	۵/۵۷
۵۵-۵۹	۱۲۵	۳/۷۵	۶۰	۳/۲۲	۶۵	۴/۴۲
۶۰-۶۴	۹۲	۲/۷۶	۵۶	۳/۰۱	۳۶	۲/۴۵
۶۵ و بیشتر	۲۶۵	۷/۹۵	۱۵۱	۸/۱۱	۱۱۴	۷/۷۵
جمع	۳۳۳۳	۱۰۰	۱۸۶۲	۱۰۰	۱۴۷۱	۱۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

شکل شماره ۲- نقشه جمعیت محدوده مورد مطالعه

بررسی وضعیت جنسیت در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

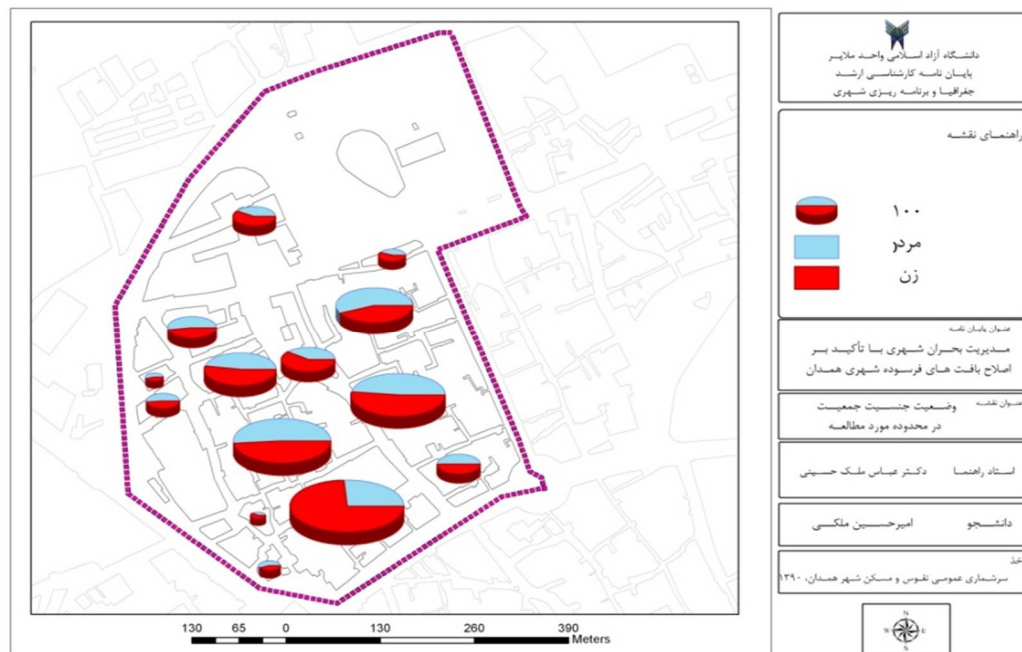
جدول دو نشان می دهد که تعداد ۱۴۷۱ نفر (۴۴/۱۳ درصد) از جمعیت ناحیه یک از منطقه

چهار شهر همدان مرد و ۱۸۶۲ نفر (۵۵/۸۷ درصد) زن بوده اند.

جدول شماره ۲- وضعیت جنسیت در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

جنسیت	تعداد	درصد
مرد	۱۴۷۱	۴۴/۱۳
زن	۱۸۶۲	۵۵/۸۷
جمع	۳۳۳۳	۱۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

شکل شماره ۳- نقشه وضعیت جنسیت جمعیت در محدوده مورد مطالعه

بررسی وضعیت اشتغال در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان نشان می دهد که تعداد شاغلان ۱۵-۲۴ ساله ۷۱ نفر (۲۵/۲۶ درصد) و شاغلان ۲۹-۱۵ ساله ۲۱۰ نفر (۷۴/۷۳ درصد) می باشند.

جدول شماره ۳- وضعیت اشتغال در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

گروه	تعداد	درصد
شاغلان ۱۴-۱۰ ساله	۰	۰/۰۰
شاغلان ۲۴-۱۵ ساله	۷۱	۲۵/۲۶
شاغلان ۲۹-۱۵ ساله	۲۱۰	۷۴/۷۳
جمع	۲۸۱	۱۰۰

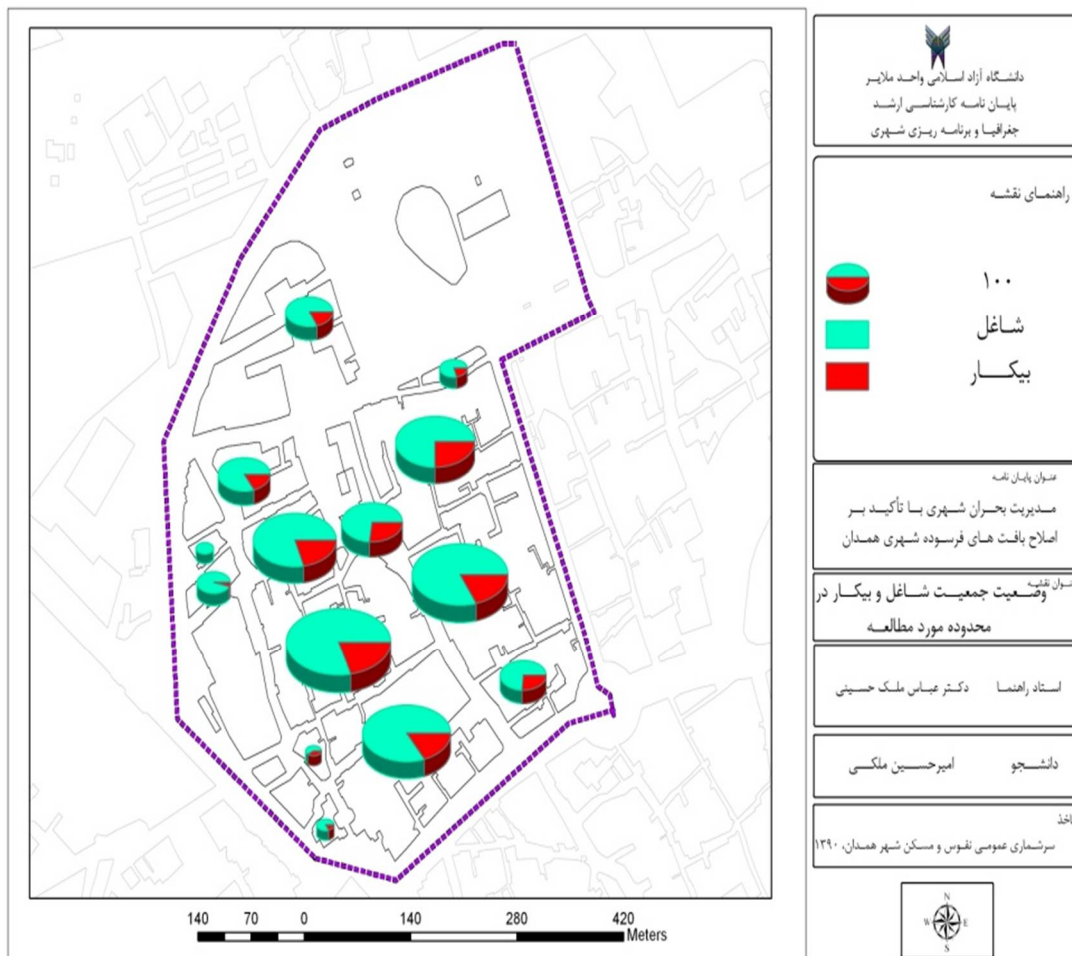
مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

بررسی وضعیت بیکاری در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان نشان می دهد که تعداد ۷۷ نفر (۲۶/۴۶ درصد) بیکاران ۱۵-۲۴ ساله، ۱۴۴ نفر (۴۹/۴۸ درصد) بیکاران ۲۹-۲۵ ساله و ۷۰ نفر (۲۴/۰۵ درصد) بیکاران ۳۰ ساله و بیشتر هستند.

جدول شماره ۴- وضعیت بیکاری در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

گروه	تعداد	درصد
بیکاران ۱۰-۱۴ ساله	۰	۰/۰۰
بیکاران ۱۵-۲۴ ساله	۷۷	۲۶/۴۶
بیکاران ۲۵-۲۹ ساله	۱۴۴	۴۹/۴۸
بیکاران ۳۰ ساله و بیشتر	۷۰	۲۴/۰۵
جمع	۵۰۵	۱۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

شکل شماره ۴- نقشه وضعیت جمعیت شاغل و بیکار در محدوده مورد مطالعه

بررسی ویژگی های کالبدی در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

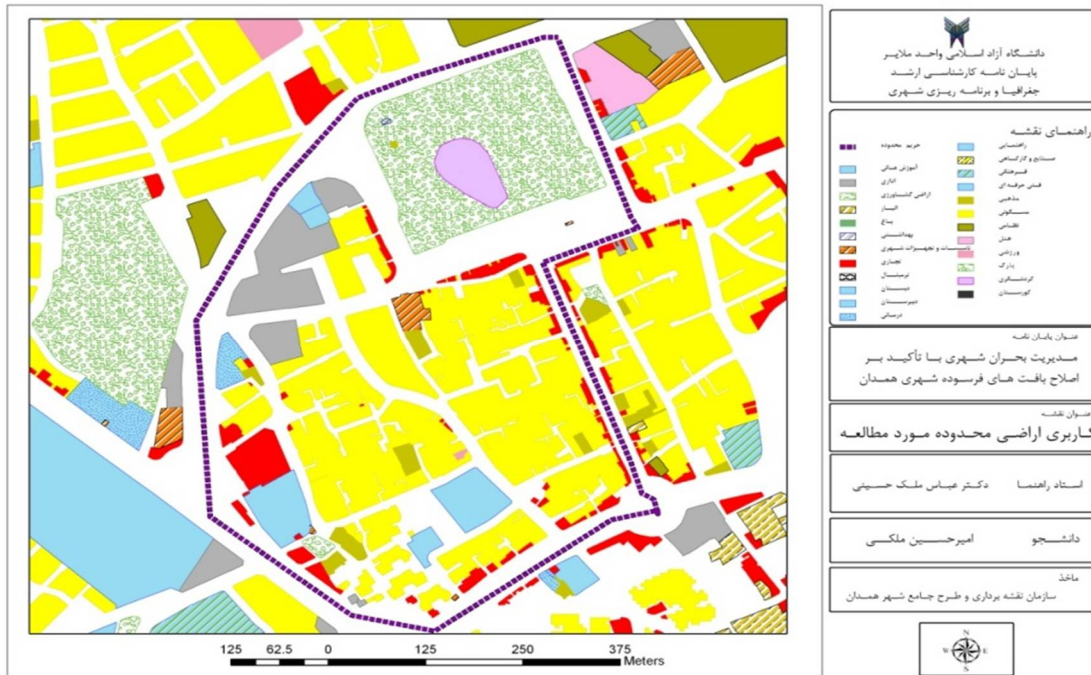
بررسی کاربری اراضی ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

جدول ۵- کاربری اراضی ناحیه یک از منطقه چهار

ردیف	کاربری	مساحت (مترمربع)	درصد از کل
۱	مسکونی	۱۳۲۹۰/۰۵	۴۲/۶۹
۲	پارک	۵۶۰۹۷/۹۷	۲۳/۱۸
۳	آموزشی	۲۱۸۸۶/۰۰۵	۹/۰۵
۴	اداری	۱۷۳۵۸/۸۰	۷/۱۷
۵	تجاری	۱۲۷۶۱/۷۰	۵/۲۷
۶	مذهبی	۱۱۰۲۶/۲۳	۴/۵۶
۷	ورزشی	۷۲۳۸/۷۴	۲/۹۹
۸	گردشگری	۵۷۷۳/۰۷	۲/۳۹
۹	بهداشتی	۲۲۲۶/۸۶	۰/۹۲
۱۰	درمانی	۲۰۸۲/۸۲	۰/۸۶
۱۱	تاسیسات و تجهیزات شهری	۱۹۵۶/۶۲	۰/۸۱
۱۲	باغ	۲۵۹/۶۵	۰/۱۱
۱۳	نظامی	۰/۰۸۷۹	۰/۰۰
	کل	۲۹۱۳۸۱/۱۵۴۷	۱۰۰

منبع: شهرداری همدان، ۱۳۹۵

جدول (۵) نشان می دهد که از کل کاربری اراضی شهر، اراضی مسکونی مساحت ۱۳۲۹۰/۰۵ (۴۲/۶۹) درصد، پارک با مساحت ۵۶۰۹۷/۹۷ (۲۳/۱۸ درصد)، اراضی آموزشی مساحت ۲۱۸۸۶/۰۰۵ (۹/۰۵) درصد، اراضی اداری مساحت ۱۷۳۵۸/۸۰ (۷/۱۷ درصد)، اراضی تجاری مساحت ۱۲۷۶۱/۷۰ (۵/۲۷) درصد، اراضی مذهبی مساحت ۱۱۰۲۶/۲۳ (۴/۵۶) درصد، اراضی ورزشی مساحت ۷۲۳۸/۷۴ (۲/۹۹) درصد، اراضی گردشگری مساحت ۵۷۷۳/۰۷ (۲/۳۹) درصد، اراضی بهداشتی ۲۲۲۶/۸۶ (۰/۹۲) درصد، اراضی درمانی مساحت ۲۰۸۲/۸۲ (۰/۸۶) درصد، اراضی مورد استفاده ی تأسیسات و تجهیزات شهری مساحت ۱۹۵۶/۶۲ (۰/۸۱) درصد، اراضی مورد استفاده برای باغ مساحت ۲۵۹/۶۵ (۰/۱۱) درصد و اراضی نظامی مساحت ۰/۰۸۷۹ (۰/۰۰) درصد، را به خود اختصاص داده اند.

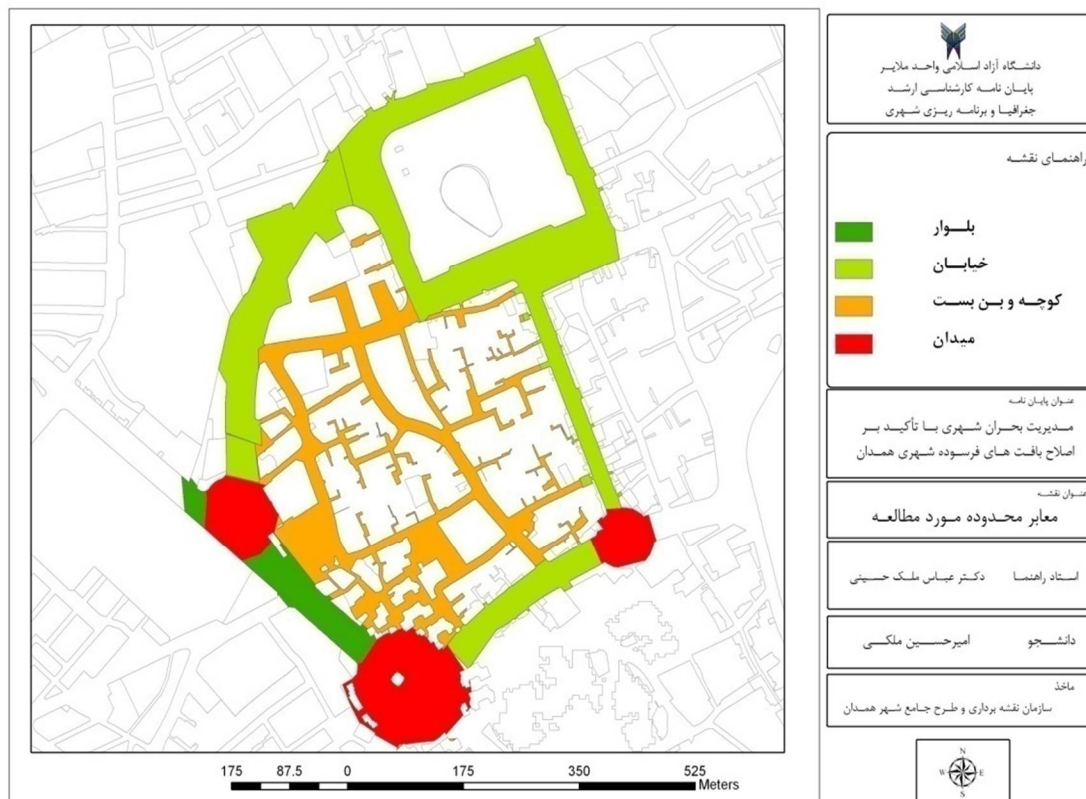
شکل شماره ۵- نقشه کاربری اراضی در محدوده مورد مطالعه

بررسی معابر محدوده مورد مطالعه می دهد که از کل مساحت منطقه، مساحت ۴۳۶۵۵/۵۸ متر مربع (۱۶/۹۹ درصد) به بلوار، ۹۹۷۵۰/۸۰ متر مربع (۳۸/۸۳ درصد) به خیابان، مساحت ۶۳۹۰۳/۶۵ متر مربع (۲۴/۸۸ درصد) به کوچه و بن بست و مساحت ۴۹۵۸۸/۱۴ متر مربع (۱۹/۳۰ درصد) به میدان اختصاص یافته است.

جدول شماره ۶- معابر ناحیه یک از منطقه چهار

درصد	مساحت	نوع معبر
۱۶/۹۹	۴۳۶۵۵/۵۸	بلوار
۳۸/۸۳	۹۹۷۵۰/۸۰	خیابان
۲۴/۸۸	۶۳۹۰۳/۶۵	کوچه و بن بست
۱۹/۳۰	۴۹۵۸۸/۱۴	میدان
۱۰۰	۲۵۶۸۹۸/۱۶	جمع

منبع: شهرداری همدان، ۱۳۹۵

شکل شماره ۶- نقشه معابر محدوده مورد مطالعه

بررسی تعداد واحد مسکونی معمولی در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان نشان می دهد که تعداد کل واحدهای مسکونی تعداد ۹۲۹ واحد (۹۸/۰۰ درصد) دارای یک خانوار ساکن در آن و تعداد ۱۷ واحد (۱/۷۹ درصد) دارای دو خانوار ساکن و تعداد ۲ واحد (۰/۲۱ درصد) دارای سه خانوار ساکن و بیشتر در آن هستند.

جدول شماره ۷- تعداد واحد مسکونی معمولی در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

درصد	تعداد	واحد مسکونی معمولی
۹۸	۹۲۹	دارای یک خانوار ساکن در آن
۱/۷۹	۱۷	دارای دو خانوار ساکن در آن
۰/۲۱	۲	دارای سه خانوار ساکن و بیشتر در آن
۱۰۰	۹۴۸	جمع

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

بررسی مساحت واحدهای مسکونی در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان نشان می دهند که مساحت تعداد ۱۰۰ واحد (۱۰/۵۸ درصد) مساحت ۵۰ متر مربع و کمتر، ۲۰۶ واحد (۲۱/۸۰ درصد) ۵۱ تا ۷۵ متر مربع، ۷ واحد (۰/۷۴ درصد) ۷۶ تا ۸۰ متر مربع، ۹۵ واحد (۱۰/۰۵ درصد) ۸۱ تا ۱۰۰ متر مربع،

۲۶۶ واحد (۲۸/۱۵ درصد) ۱۰۱ تا ۱۵۰ متر مربع، ۲۲۵ واحد (۲۳/۸۱ درصد) ۱۵۱ تا ۲۰۰ متر مربع، ۳۵ واحد (۳/۷۰ درصد) ۲۰۱ تا ۳۰۰ متر مربع و ۱۱ واحد (۱/۱۶ درصد) ۳۰۱ تا ۵۰۰ متر مربع می باشد.

جدول شماره ۸- تعداد واحدهای مسکونی معمولی با مساحت در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

درصد	تعداد	تعداد واحدهای مسکونی معمولی (متر مربع)
۱۰/۵۸	۱۰۰	۵۰ و کمتر
۲۱/۸۰	۲۰۶	۷۵ تا ۱۰۱
۰/۷۴	۷	۸۰ تا ۱۰۱
۱۰/۰۵	۹۵	۱۰۰ تا ۱۵۱
۲۸/۱۵	۲۶۶	۱۵۰ تا ۲۰۱
۲۳/۸۱	۲۲۵	۲۰۰ تا ۲۵۱
۳/۷۰	۳۵	۳۰۰ تا ۳۵۰
۱/۱۶	۱۱	۳۵۰ تا ۵۰۰
۱۰۰	۹۴۵	جمع

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

بررسی واحدهای مسکونی معمولی بر حسب نوع اسکلت بنا ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان نشان می دهد که تعداد ۵۲۱ واحد مسکونی (۵۷/۷۶ درصد) اسکلت فلزی و ۳۸۱ واحد (۴۲/۲۴ درصد) سایر اسکلت ها را دارند.

جدول شماره ۹- تعداد واحدهای مسکونی معمولی بر حسب نوع اسکلت بنا در ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان

درصد	تعداد	تعداد واحدهای مسکونی معمولی
۵۷/۷۶	۵۲۱	اسکلت فلزی
۴۲/۲۴	۳۸۱	سایر
۱۰۰	۹۰۲	جمع

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر همدان، ۱۳۹۰

بررسی پرسشنامه

تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری

با توجه به بررسی مقدماتی بعمل آمده، تعداد کل جمعیت ناحیه یک از منطقه چهار شهر همدان در آخرین سرشماری رسمی مرکز آمار ایران ۳۳۳۳۳ نفر برآورد شده است که حج نمونه طبق فرمول کوکران ۳۴۶ نفر می باشد.

بررسی نظرات پاسخگویان در زمینه بافت فرسوده و مدیریت بحران در محله بررسی میزان رضایت پاسخگویان از نحوه سکونت خود در محله نشان می‌دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۷۰ نفر گزینه خیلی کم (۲۰/۲ درصد)، تعداد ۱۷۲ نفر گزینه کم (۴۹/۷ درصد)، تعداد ۷۰ نفر گزینه متوسط (۲۰/۲ درصد) و تعداد ۳۴ نفر گزینه خیلی زیاد (۹/۸ درصد) را انتخاب نموده‌اند.

جدول شماره ۱۰- فراوانی میزان رضایت پاسخگویان از نحوه سکونت خود در محله

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۷۰	۲۰/۲	۲۰/۲
کم	۱۷۲	۴۹/۷	۶۹/۹
متوسط	۷۰	۲۰/۲	۹۰/۲
زیاد	۰	۰	۹۰/۲
خیلی زیاد	۳۴	۹/۸	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان (پرسشنامه)

بررسی میزان تمایل پاسخگویان به ماندن در محل فعلی نشان می‌دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۳۴ نفر گزینه خیلی کم (۹/۸ درصد)، تعداد ۷۰ نفر گزینه کم (۲۰/۲ درصد)، تعداد ۱۷۳ نفر گزینه متوسط (۵۰ درصد)، تعداد ۳۵ نفر گزینه زیاد (۱۰/۱ درصد) و تعداد ۳۴ نفر گزینه خیلی زیاد (۹/۸ درصد) را انتخاب نموده‌اند.

جدول شماره ۱۱- فراوانی میزان تمایل پاسخگویان به ماندن در محل فعلی

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۳۴	۹/۸	۹/۸
کم	۷۰	۲۰/۲	۳۰/۱
متوسط	۱۷۳	۵۰	۸۰/۱
زیاد	۳۵	۱۰/۱	۹۰/۲
خیلی زیاد	۳۴	۹/۸	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان (پرسشنامه)

بررسی حس همدردی و مشارکت پاسخگویان در مواقع بحران های شهری با همسایگان نشان می‌دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۱۳۷ نفر گزینه متوسط (۳۹/۶ درصد)، تعداد ۱۷۴ نفر گزینه زیاد (۵۰/۳ درصد) و تعداد ۳۵ نفر گزینه خیلی زیاد (۱۰/۱ درصد) را انتخاب نموده‌اند.

جدول شماره ۱۲- فراوانی حس همدردی و مشارکت پاسخگویان در مواقع بحران های شهری با همسایگان

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۰	۰	۰
کم	۰	۰	۰
متوسط	۱۳۷	۳۹/۶	۳۹/۶
زیاد	۱۷۴	۵۰/۳	۸۹/۹
خیلی زیاد	۳۵	۱۰/۱	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان(پرسشنامه)

بررسی میزان رضایت پاسخگویان از نحوه عملکرد سازمان های محلی در زمینه آگاهی رسانی در مواقع بحران نشان می دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۱۳۸ نفر گزینه خیلی کم (۳۹/۹ درصد)، تعداد ۱۳۹ نفر گزینه کم (۴۰/۲ درصد)، تعداد ۶۹ نفر گزینه متوسط (۱۹/۹ درصد) را انتخاب نموده اند.

جدول شماره ۱۳- فراوانی میزان رضایت پاسخگویان از نحوه عملکرد سازمان های محلی در زمینه آگاهی رسانی در مواقع بحران

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۱۳۸	۳۹/۹	۳۹/۹
کم	۱۳۹	۴۰/۲	۸۰/۱
متوسط	۶۹	۱۹/۹	۱۰۰
زیاد	۰	۰	۱۰۰
خیلی زیاد	۰	۰	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان(پرسشنامه)

بررسی میزان رضایت پاسخگویان از نحوه عملکرد علمی و عملی پرسنل (مدیران و کارشناسان) سازمان ها و مسئولین مربوط به مدیریت بحران بافت های فرسوده شهری نشان می دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۷۰ نفر گزینه خیلی کم (۲۰/۲ درصد)، تعداد ۱۷۳ نفر گزینه کم (۵۰ درصد)، تعداد ۶۵ نفر گزینه متوسط (۱۸/۷ درصد)، تعداد ۳۸ نفر گزینه زیاد (۱۰/۴۳ درصد) را انتخاب نموده اند.

جدول شماره ۱۴- فراوانی میزان رضایت پاسخگویان از نحوه عملکرد علمی و عملی پرسنل

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۷۰	۲۰/۲	۲۰/۲
کم	۱۷۳	۵۰	۷۰/۲
متوسط	۶۵	۱۸/۷	۸۸/۹
زیاد	۳۸	۱۰/۴۳	۱۰۰
خیلی زیاد	۰	۰	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

بررسی میزان سهم مشکلات اقتصادی ساکنین محله در بهسازی، نوسازی و بازسازی از دیدگاه پاسخگویان نشان می دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۳۵ نفر گزینه متوسط (۱۰/۱ درصد)، تعداد ۱۷۳ نفر گزینه زیاد (۵۰ درصد) و تعداد ۱۳۸ نفر گزینه خیلی زیاد (۳۹/۹ درصد) را انتخاب نموده اند.

جدول شماره ۱۵- فراوانی میزان سهم مشکلات اقتصادی ساکنین محله در بهسازی، نوسازی و بازسازی از دیدگاه پاسخگویان

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۰	۰	۰
کم	۰	۰	۰
متوسط	۳۵	۱۰/۱	۱۰/۱
زیاد	۱۷۳	۵۰	۶۰/۱
خیلی زیاد	۱۳۸	۳۹/۹	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان (پرسشنامه)

بررسی میزان سهم سازمان های محلی در بهسازی، نوسازی و بازسازی محله از دیدگاه پاسخگویان نشان می دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۶۹ نفر گزینه خیلی کم (۱۹/۹ درصد)، تعداد ۱۷۴ نفر گزینه کم (۵۰/۱ درصد)، تعداد ۱۰۳ نفر گزینه متوسط (۲۹/۸ درصد) را انتخاب نموده اند.

جدول شماره ۱۶- فراوانی میزان سهم سازمان های محلی در بهسازی، نوسازی و بازسازی محله از دیدگاه پاسخگویان

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۶۹	۱۹/۹	۱۹/۹
کم	۱۷۴	۵۰/۱	۷۰/۲
متوسط	۱۰۳	۲۹/۸	۱۰۰
زیاد	۰	۰	۱۰۰
خیلی زیاد	۰	۰	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان (پرسشنامه)

بررسی میزان سهم مدیریت شهری در بهسازی، نوسازی و بازسازی محله از دیدگاه پاسخگویان نشان می دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۶۸ نفر گزینه خیلی کم (۱۹/۷ درصد)، تعداد ۱۷۳ نفر گزینه کم (۵۰ درصد)، تعداد ۷۰ نفر گزینه متوسط (۲۰/۲ درصد)، تعداد ۳۵ نفر گزینه زیاد (۱۰/۱ درصد) را انتخاب نموده اند.

جدول شماره ۱۷- فراوانی میزان سهم مدیریت شهری در بهسازی، نوسازی و بازسازی محله از دیدگاه پاسخگویان

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۶۸	۱۹/۷	۱۹/۷
کم	۱۷۳	۵۰	۶۹/۷
متوسط	۷۰	۲۰/۲	۸۹/۹
زیاد	۳۵	۱۰/۱	۱۰۰
خیلی زیاد	۰	۰	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان (پرسشنامه)

بررسی بهترین شیوه بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت فرسوده این محله از دیدگاه پاسخگویان نشان می‌دهد که از کل نمونه تحقیق تعداد ۱۰۵ نفر روش های داوطلبانه (۳۰/۳ درصد)، تعداد ۳۵ نفر گزینه تنظیم مجدد زمین (۱۰/۱ درصد)، تعداد ۲۰۶ نفر گزینه مشارکت مردمی (۵۹/۵ درصد) را انتخاب نموده اند. هیچ کدام از پاسخگویان روش برنامه های تملک اجباری را انتخاب ننموده اند.

جدول شماره ۱۸- فراوانی بهترین شیوه بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت فرسوده این محله از دیدگاه پاسخگویان

گزینه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
برنامه های تملک اجباری	۰	۰	۰
روش های داوطلبانه	۱۰۵	۳۰/۳	۳۰/۳
تنظیم مجدد زمین	۳۵	۱۰/۱	۴۰/۵
مشارکت مردمی	۲۰۶	۵۹/۵	۱۰۰
جمع	۳۴۶	۱۰۰	-

منبع: نگارندگان (پرسشنامه)

نتیجه گیری

برخی از فضاهای شهری نیازمند توجه خاص و ویژه در پهنه شهر می باشند. یکی از این مناطق، بافت های فرسوده شهرهاست که برنامه ریزی دقیق و حساب شده ای را برای تامین ایمنی این بافت ها طلب می نماید. کارایی و پویایی سیستم مدیریت بحران و ارائه خدمات ایمنی و امداد به شهروندان ساکن در این بافت ها نیز شرایط خاصی را طلب می نماید. وقوع بلایای طبیعی نظیر سیل، زلزله و غیره غالباً تأثیرات مخربی بر سکونتگاه های انسانی باقی گذارده و تلفات و خسارات سنگینی بر ساکنان آنها وارد ساخته است. ازجمله ویژگی عمده شهرهای ایران وجود بافت های فرسوده شهری است که با نگرش بروضعیت و ریسک پذیری بالای این بافت ها و سکونت و معیشت میلیون ها نفر در آنها لزوم امدادگی برای مقابله با بحران های طبیعی ازجمله زلزله و نیز انجام اقداماتی برای کاهش تأثیرات بلایای طبیعی آشکار میگردد از این رو اصلاح ساختار شهری در بافت های فرسوده بر مبنای توسعه پایدار و توجه به مسائل مربوط به مدیریت بحران یکی از ضرورت های نظام مدیریت شهری است و توجه مدیران ارشد شهری و دولت به بافت های فرسوده شهری یکی از مهمترین اتفاقاتی است که در مدیریت بحران میتواند موثر باشد از ویژگیهای این گونه بافت ها تراکم ساختمانهای ناپایدار وضعیت ترافیکی نامناسب فشردگی بافت و نارسایی های کالبدی فیزیکی است که در مواقع بحران تشدید می شود. در این میان مهمترین مساله وجود پتانسیل خطر حاکم هر منطقه است که هر لحظه احتمال آزاد شدن آن نیز می رود. لذا از دیدگاه ایمنی بهترین و مناسب ترین اقدام لازم، جداسازی انسان از منطقه خطر است، چرا که نمی توان خطر را محدود یا به طور کامل تحت کنترل درآورد. در مباحث شهرسازی و ارتباط آن با مدیریت بحران یکی از موضوعات مهم و قابل تامل مبحث بافت های فرسوده شهری است که همواره دغدغه هایی را بین مدیران شهری و دست اندرکاران مدیریت بحران شهری ایجاد نموده است. براساس یافته های تحقیق توجه به مسئله ی مدیریت بحران در این بافت امری است انکار ناپذیر که عدم توجه به آن می تواند در آینده و در هنگام وقوع بحران آسیب های زیادی را به محدوده و کل سیستم شهر تحمیل نماید از این رو بایستی با مشارکت مردم و مسئولین در زمینه بهبود شرایط و مقاوم سازی محدوده مورد مطالعه از آسیب های احتمالی آینده جلوگیری شود. از آنجایی که بافت فرسوده محدوده مورد مطالعه تنها بخشی از بافت فرسوده شهر همدان است این محدوده می تواند به عنوان الگویی جهت پیاده سازی سیستم مدیریت بحران در تمامی بافت فرسوده شهر و حتی کل شهر قرار گیرد.

پیشنهادات

بافت های فرسوده شهری در اکثر موارد به بخش مرکزی شهرها محدود شده اند و با مسایلی از قبیل کمبود مسکن، راه های کم عرض و پر پیچ و خم، تراکم ترافیک، محرومیت محیطی و بی قراری

اجتماعی مواجه هستند. این بافتها در هنگام بروز بحران جزء آسیب پذیرترین بافت های شهری می باشند از این رو برنامه ریزی همه جانبه در زمینه های مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی در این فضاها امری انکار ناپذیر است. از این رو در جهت بهبود بخشی بافت فرسوده محدوده مورد مطالعه این پژوهش در شهر همدان پیشنهادات زیر ارائه می شود:

- ایجاد شرایط مساعد برای رشد اقتصادی و اجتماعی شهروندان ساکن در بافت فرسوده محدوده در جهت توانمند سازی آنان برای بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت.
- جلوگیری از اجرای طرحهایی که به انسجام و پیوستگی ساختارهای بخش های مرکزی آسیب وارد سازد و رعایت سلسله مراتب در مقیاس کلان نواحی مرکزی و خرده فضاهای آن.
- ارتقاء سطح رفاه عمومی و بخصوص مسکن و جلوگیری از تداخل کاربریهای ناسازگار.
- ایجاد کشش و جذابیت در بافت برای جذب افراد غیر بومی در جهت افزایش سطح گردشگری بافت با وجود پتانسیل های گردشگری آن.
- جلوگیری از گسستگی اجتماعی و ناهنجاریهای رفتاری و تأمین حیات شهری سالم به منظور افزایش سطح همیاری و همکاری ساکنین به ویژه در مواقع بحران.
- گسترش عملکردهای زنده و پویای شهری به سمت بافت های غیر فعال به جای خیابانهای اصلی.
- تأمین کارایی مطلوب، عدالت، کیفیت محیطی، ایمنی و امنیت، بهداشت، آسایش و زیبایی فضاهای شهری.
- تقویت رابطه تاریخی - فرهنگی مردم و جلوگیری از فراموشی هویت و اصالت بافت محله و شهر
- جلوگیری از هرگونه مداخله دگرگون یا نابود کننده در بافت های تاریخی محدوده و تلاش برای رسیدن به تعادل پایدار
- حمایت از فضاهای باز و امنیت آنها به ویژه در زمان های بحران.
- مداخله همراه با مشارکت مردم، مشاوره متخصصان و هماهنگی با مدیران و مسئولان در جهت بهبود فضاهای فرسوده بافت مورد مطالعه با در نظر داشتن مقاوم سازی بافت ها در هنگام بروز بحران.
- افزایش سطح کیفیت محیطی بافت فرسوده مورد مطالعه در شهر همدان از طریق اصلاح دسترس ها، کیفیت مسیرها، جداره ها و ...
- تدوین ضوابط و دستورالعمل های کنترل و هدایت کننده ساخت و ساز و نظارت مداوم این بافت ها در هنگام بهسازی، نوسازی و بازسازی به منظور تحقق اهداف مدیریت بحران و جلوگیری از اتلاف هزینه های مازاد و عبث.

منابع

- ۱- تقی‌زاده، محمد (۱۳۸۳). توسعه پایدار شهری و مدیریت بحران، اطلاعات شماره ۲۳۰۲۱ و شماره ۲۳۰۲۷.
- ۲- جهانشاهی، م. (۱۳۸۲). بافت فرسوده و مسئله ساخت و ساز شهری. مجله منظر شهری، شماره ۴.
- ۳- حبیبی، ک و پوراحمد، ا و مشکینی، ا. (۱۳۸۶). بهسازی و نوسازی بافت‌های کهن شهری، نشر انتخاب، تهران.
- ۴- حسینی، حسین (۱۳۸۵) بحران چیست و چگونه تعریف می شود، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۱ و ۲.
- ۵- حسینی، سید جواد (۱۳۸۷). مشارکت پایدار مردمی در نوسازی و بازسازی بافت های فرسوده شهری، سخن گستر، مشهد.
- ۶- حسینی، علی (۱۳۹۲)، راهبردهای ساماندهی بافت فرسوده محله قیطریه با استفاده از روش QSPM، فصلنامه باغ نظر، سال دهم، شماره ۲۴، صص ۷۹-۹۰.
- ۷- رضایی، نعیمه، خانی، علی، ستوده علمبار، فاطمه (۱۳۸۸). الگوی مسکن در نوسازی بافت های فرسوده نمونه موردی: محله عودلاجان تهران و پروژه نواب، نشریه اینترنتی نوسازی، سازمان نوسازی شهر تهران، سال اول، شماره ۲.
- ۹- شولی، پردیس (۱۳۹۱). دانش مدیریت بحران در ساماندهی بافت های فرسوده شهری: بافت فرسوده خانی آباد، جستارهای شهرسازی، شماره های ۳۷ و ۳۸، صص ۹۸-۱۱۱.
- ۱۰- افولاد، عباس و قاسمی، ایرج (۱۳۸۷). یکپارچه سازی اراضی روش عملی برای بازسازی بافت های فرسوده، بررسی تجربه ژاپن، مجموعه مقالات اولین همایش بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده شهری جلد اول، مشهد.
- ۱۱- محمودی، سیدمحمد (۱۳۸۲). تحلیلی بر سیر تحولات سیستم‌های اطلاعات مدیریت، MIS و رویکردهای جدید آن، مجله فرهنگ مدیریت، شماره سیزدهم، مجتمع آموزش عالی قم (دانشگاه تهران).
- ۱۲- مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، سالنامه آماری استان همدان، ۱۳۹۰.
- ۱۳- میتراف، ئی ین ای و انگناس، کاس (۱۳۸۱). مدیریت بحران پیش از رویدادن، آنچه هر رئیس و مدیری می‌بایست درباره مدیریت بحران بداند، ترجمه محمود توتونچیان، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی.
- 14-Aron, Raymond (1967). what is a theory of international relations? , *Journal of international Affairs*, no2.
- 15-Hill C. & Jones G. (1995). Strategic management theory, Houghton Mifflin Company
- 16-Larousse (2003). *Dictionaries Encyclopedique Larousse*, Paris, libraries Larousse.
- 17-Longman (2003). *Dictionary of contempary English British National Corpus*.
- 18-Moe, Tun Lin and pathranakul, Pairote (2006). *An Integrated Approach to Natural Disaster 19-Prevention and Management*, Vol 15 No.3, Emerald Group Publishing Limited.
- 20-Nudell, Mayer (1998). *The hand book for Effective Emergency and crisis management*, Lexington Books, USA.